

Reakcija u Nemačkoj

Iz „Beležnica jednog Francuza“

Mihail Bakunjin

oktobar 1842

Ovaj esej označava Bakunjinov prelaz sa čisto filozofskih studija na aktivno učešće u revolucionarnom društveno-političkom pokretu. Kritikovao od strane njegovih prijatelja kao i suviše apstraktan, on koristi hegelijanski filozofski jezik da opravda koncept stalne društvene i političke revolucije, skrojen prema Bakunjinovom temperamentu. Meta njegove polemike su „kompromisti“ – koje Bakunjin naziva „pozitivisti“, upravo suprotnost radikalnih „negativista“, naravno, u odnosu na status quo ili establišment – i radikali. Religiozni prizvuk nekih delova teksta ukazuje na to da je pisan pre nego što se Bakunjin posvetio proučavanju socijalističkih ideja, proučavanju koje ga je dovelo do javnog zagovaranja ateizma 1860. Uprkos svojoj neodređenosti i filozofskom izražavanju, ovaj esej predstavlja poziv na društvenu revoluciju, oslobađanje čovečanstva kao konačni istorijski cilj, te isticanje vere u revolucionarne kapacitete najnižih društvenih klasa, siromašnih.

SLOBODA, oslobođenje: ko može da pokaže da je to prva stavka na spisku istorijskih prioriteta? ... Revolucionarna propaganda u svom najdubljem značenju predstavlja negaciju postojeće Države jer, u pogledu njene najintimnije prirode, ona nema drugi program do uništavanja aktuelnog poretka, kakav god on bio... Ne smemo delati samo politički, već u svojoj politici delati religiozno, religiozno u značenju slobodno, a jedini pravi izraz slobode jesu pravda i ljubav. Zato, jedino nama, koje nazivaju neprijateljima hrišćanske religije, jedino nama je namenjeno, čak dato u najsvetiji obavezu ... da volimo, ta vrhovna Hristova zapovest i jedini put do pravog hrišćanstva.

Kada su u pitanju kompromisti, možemo citirati jedan francuski časopis: „Levica tvrdi da je dva puta dva četiri; desnica odgovara da je dva puta dva šest; umereni kompromisti vele da je dva puta dva pet“. Oni nikad ne odgovaraju sa „da“ ili „ne“; oni kažu: „Donekle ste u pravu, no s druge strane ...“ A ako nemaju ništa više da dodaju, oni će: „Da, zanimljivo.“ ...I kao što se za Jevreje iz poslednjeg poljskog rata kaže da su želeli da istovremeno služe obema zaraćenim stranama, i Poljacima i Rusima, pa su ih zauzvrat obe strane vešale ni po babu ni po stričevima, tako i ove jadne duše more sebe nemogućom rabotom površnog mirenja suprotnosti, te ih za takve njihove muke preziru obe strane. Ne, revolucionarni duh nije podjarmljen, on se samo zavukao u sebe kako bi se što pre ponovo pojavio kao potvrđan, kreativan princip, a trenutno on rije – ako mogu da se poslužim ovim Hegelovim izrazom – kao krtica pod zemljom.

Kako god bilo da bilo, vidljive manifestacije se komešaju oko nas i nagoveštavaju da je naš duh, ta stara krtica, upravo privela kraju svoj posao pod zemljom i da će se uskoro vratiti da donese svoj sud. Svugde, naročito po Francuskoj i Engleskoj, obrazuju se društvene i verske grupe savršeno strane svetu današnje politike, grupe koje svoj život crpe iz novih izvora koji su za nas posve nepoznati i koje rastu i šire se bez mnogo pompe. Narod, siromašni, koji nesumnjivo čine najveći deo čovečanstva; klasa čija su prava već priznata u teoriji, a koja opet ostaje prezrena zbog svog porekla, zbog svojih veza sa bedom i neukošću, štaviše, sa pravim ropstvom – ova klasa, koja čini pravi narod, svuda zauzima preteći stav i sprema se da izađe na crtu daleko malobrojnijem neprijatelju i da traži ostvarivanje prava koje su mu već svi priznali. Svi su narodi, svi ljudi ispunjeni nekom vrstom predosećaja, i svako ko je svoje vitalne organe sačuvao od paralize, sa strepnjom očekuje nadolazeću budućnost koja će doneti reč izbavljenja. Čak se i u Rusiji, tom beskrajnom snežnom kraljevstvu, skupljaju tamni oblaci koji najavljuju oluju. O, vazduh je zagušljiv i bremenit od munja!

I zato mi dozivamo svoju zabludenu braću: „Pokajte se, pokajte, carstvo nebesko nadohvat je ruke!“

Pozitivistima kažemo: „Otvorite oči uma svog; neka mrtvi sahranjuju mrtve i uverite se najzad da Duh, koji je večito mlad, večito novorođen, ne treba tražiti po palim ruševinama!“ A kompromiste opominjemo da svoje srce otvore za istinu, da se ratosiljaju svog prokletog i slepog opreza, svoje intelektualne arogancije i puzavog straha koji im mrcvari duše i parališe pokrete.

Verujmo, dakle, Duhu svetome koji razara i uništava samo zato što je to bezdani i večiti majdan sveg života. I strast za razaranjem je stvaralačka strast!

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Mihail Bakunjin
Reakcija u Nemačkoj
Iz „Beležnica jednog Francuza“
oktobar 1842

<http://www.marxists.org/reference/archive/bakunin/works/1842/reaction-germany.htm>
Naslov originala: The Reaction in Germany (From the Notebooks of a Frenchman) Potpisano
pseudonimom „Žil Elizar“ Predgovor: Sem Dolgov, 1971 Prevod: Mile od Umu, maj 2012,
kkusiusk.com

anarhisticka-biblioteka.net